

Asia: VN/2745/2026

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi opioidiyliaannostusten vastalääkkeistä sekä laiksi lääkelain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1–3 § Lain soveltamisala ja määritelmät

Lääkäriliitto pitää lausuttavana olevaa lakiesitystä kannatettavana. Sen vaikuttavuutta haastavat kuitenkin niin järjestöjen kuin hyvinvointialueiden rahoituksen merkittävä vaje, sillä lakiesitykseen ei ehdoteta liitettävän erillisrahoitusta. Hyvinvointialueillakin toiminta keskittyy nykyisessä taloustilanteessa vahvasti lakisääteisten palvelujen tuottamiseen. Tulisikin harkita eksplisiittistä kirjausta siitä, että naloksonin jakelu ja siihen liittyvät tehtävät ovat hyvinvointialueiden lakisääteisiä tehtäviä.

Järjestöt ovat tärkeä reitti tavoittaa lain tarkoittamaa kohderyhmää. Taustatöissä avataan jossain määrin 1 § ja 3 § mukaista päihdetyötä tekevän tai sitä tukevan järjestön määritelmää, mutta se jää edelleen jossain määrin avoimeksi. Lääkäriliitto katsoo, että järjestö itse voisi arvioida tekeekö se ehkäisevän päihdetyön lain tarkoittamaa toimintaa, jolloin kukin järjestö voi arvioida myös tarpeen naloksonin hankintaan jakelua varten. Alueellisen tasavertaisuuden kannalta herää myös kysymys tulisiko jakelun mahdollisuutta harkita myös muille laatu- ja osaamisvaatimukset täyttävillä toimijoille, kuten kunnille ja Rikosseuraamuslaitokselle, joiden toiminnassa tavataan opioidien käyttäjiä. Nähdäksemme olisi tärkeää ulottaa naloksonin annostelu nenäsumutteena yleisesti hätäensiaputoimeksi, johon mm. vartijat ja poliisit koulutetaan.

Naloksonin valmistemuodon rajaaminen vain itsehoitovalmisteena myyntiluvan saaneille ja nimenomaisesti nenäsumutemuodossa annettaviin lääkkeisiin voi osoittautua myös ongelmalliseksi. Riippuu lääkeyhtiöstä, haetaanko ko. myyntilupaa. Lisäksi Suomi on lääkemarkkinoiden kannalta marginaalinen eikä näin ollen erityisen houkutteleva. Jatkovalmistelussa olisi tärkeää pohtia vielä mahdollisia muita sääntelyn muotoja saatavuuden varmistamisen näkökulmasta.

4–5 § Jakelun maksuttomuus ja nimettömyys

Lääkäriliitto kannattaa lämpimästi jakelun maksuttomuutta ja nimettömyyttä sekä jakelun kohderyhmän ulottamista opioidiyliaannostuksen riskissä olevien lähipiiriin laajasti. Nähdäksemme tämä malli takaa parhaiten mahdollisimman avun saavutettavuuden. Naloksoniin ei liity myöskään väärinkäyttöpotentiaalia, joten sen jakeluun ei näiltä osin liity yksilöiden tai yhteiskunnan kannalta merkittäviä riskejä.

Sosiaali- ja terveysalan henkilöstö tarvitsee luonnollisesti perehdytystä ja ohjeita poikkeuksellisen toimintamallin, jossa ei laadita potilastietoihin merkintöjä, toteutumisen takaamiseksi. Toisaalta osa hyvinvointialueista on jo ottanut käyttöön toimintamallin ja näitä kokemuksia onkin hyvä käyttää laajemman koulutuksen tukena.

5 § Jakeluun liittyvät velvollisuudet

Pidämme ensisijaisena lainsäätäjän tavoin sitä, että vastuuhenkilönä on terveydenhuollon ammattihenkilö, jolla on koulutuksensa pohjalta yleensä hyvä valmius tehtävän vaatimaan toiminnan laadun ja turvallisuuden edistämiseksi. On kuitenkin ymmärrettävää, ettei kaikilla jakeluun osallistumiseen halukkailla toimijoilla ole tällaista henkilöä käytettävissään. Siksi onkin paikallaan, että sääntely sallii myös muun ratkaisun, jotta ensisijaisen tärkeä tavoite eli naloksonin saavutettavuus toteutuu mahdollisimman esteettä.

Vastuuhenkilöiden ja muiden jakeluun osallistuvien tulee saada tehtävään selkeät ohjeet ja koulutusta. Katsomme, että tämän olisi hyvä toteutua kansallisesti yhtenäisen ja kaikkien saatavilla olevan koulutusmateriaalin kautta, sillä yksittäisten järjestöjen valmiudet eivät koulutustyöhön riitä. Koulutuksessa ja toiminnassa on tärkeää korostaa hätäilmoituksen tekemisen tärkeyttä. Lisäksi koulutuksen on syytä sisältää tietoa siitä, miten ja minkä muiden palveluiden piiriin henkilöitä voidaan ja tulee ohjata.

6 § Jakelu osana sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajan muuta lääkehuoltoa

Pykälä on selkeä ja huomioi myös sosiaalihuollon yksiköiden erityispiirteitä nähdäksemme riittävällä tarkkuudella.

Kommenttinne lääkelain muutoksista (7§, 62 §, 65 §)

-

Esityksen vaikutukset

Esitys avaa ehkäisevää päihdetyötä tekeville järjestöille uuden mahdollisuuden auttaa opioideja haitallisesti käyttäviä henkilöitä. Samaan aikaan juuri tämän alan järjestöiltä on vähennetty rahoitusta eikä tähänkään esitykseen ole varattu erillisoitoa. Tosiasialliset mahdollisuudet tarjota tätä palvelua ovat siis monilla järjestöillä vähäiset, mikä asettaa kansalaiset mm. alueellisesti eriarvoiseen asemaan. Siksi jakeluun oikeutettujen toimijoiden joukkoa tulisi nähdäksemme laajentaa.

Muut esitysluonnokseen liittyvät kommentit

Lääkäriliitto kannattaa päihdeiden haittoja vähentävää toimintaa ja näin ollen myös lausuttavana olevaa huume-kuolemien vähentämiseen tähtäävää sääntelyä. Erityisen tärkeänä pidämme sitä, että lakiesityksessä on pyritty huomioimaan vaikeasti tavoitettavien henkilöiden saaminen avun piiriin. Avun saamisen ja tarjoamisen kynnystä onkin syytä pitää matalana etenkin varmistamalla toiminnan maksuttomuus ja nimettömyys. Koska naloksonin jakelun kautta voidaan tavoittaa henkilöitä, jotka hyötyisivät muusta tuesta, on tärkeää koulutuksessa tarjota toimintaa toteuttaville tietoa myös palveluihin ohjaamisesta.

Vaikka opioidien käyttöön liittyvien kuoleminen estäminen onkin erittäin tärkeää, Lääkäriliitto muistuttaa naloksonin ratkaisevan vain osan huume-kuolemista, saati muista päihdeiden käyttöön liittyvistä haitoista. Siksi onkin ensisijaisen tärkeää varmistaa myös muiden päihdepalveluiden

riittävä resursointi. Tämä tarkoittaa valtionhallinnon näkökulmasta niin julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon mielenterveys- ja päihdepalvelujen saatavuuden kuin ehkäisevää päihdetyötä tekevien järjestöjen rahoituksen varmistamista.

Karreinen Soila
Suomen Lääkäriliitto